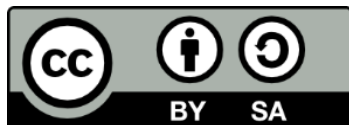

ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΑΚΟΗΣ

Ενότητα 1: Επικοινωνία, Λόγος, Ομιλία (2ο Μέρος)

Οκαλίδου Αρετή

Τμήμα Εκπαιδευτικής και Κοινωνικής Πολιτικής

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται σε άδειες χρήσης Creative Commons.
- Για εκπαιδευτικό υλικό, όπως εικόνες, που υπόκειται σε άλλου τύπου άδειας χρήσης, η άδεια χρήσης αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ
επένδυση στην κοινωνία της γνώσης
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΠΑ
2007-2013
πρόγραμμα για την ανάπτυξη
ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

-
- Προσωδία (ρυθμός, επιτονισμός, αρμός, παύσεις)
 - Η γλώσσα ως βιολογική λειτουργία (Chomsky, 1966. Lenenberg, 1967)

Κατανόηση Λόγου και Έκφραση Λόγου

Η *κατανόηση του λόγου* αναφέρεται στην αναγνώριση του κωδικοποιημένου μηνύματος το οποίο μεταφέρεται είτε μέσω του προφορικού είτε μέσω του γραπτού λόγου.

Η *έκφραση του λόγου* αναφέρεται στη δημιουργία, κατασκευή και εκτέλεση ενός μηνύματος από τον ομιλητή, ο οποίος συλλαμβάνει το μήνυμα νοερά, επιλέγει τις λέξεις με εννοιολογική αξία δηλαδή τα σημασιολογικά στοιχεία του μηνύματος και τις προτάσεις οι οποίες τις συντάσσουν σε μια σειρά, δηλαδή τα μορφο-συντακτικά στοιχεία και κατόπιν εκτελεί το μήνυμα παράγοντας το είτε μέσω της ομιλίας είτε μέσω της γραφής

Η γλώσσα και η ομιλία μπορούν να γίνουν αντιληπτές από ένα άτομο αλλά και να παραχθούν από αυτό.

Επίπεδα

- το επίπεδο πρόσληψης της ομιλίας
- το επίπεδο παραγωγής της ομιλίας

και

- το επίπεδο κατανόησης της γλώσσας το επίπεδο έκφρασης της γλώσσας.

Λεκτική – Μη Λεκτική Επικοινωνία

Λεκτική: Το σύστημα της κατανόησης και εκφοράς του λόγου, κυρίως προφορικού.

Μη λεκτική, υποστηρικτική: Εναλλακτικά συστήματα επικοινωνίας τα οποία αντικαθιστούν τον λόγο και μεταφέρουν τα νοήματα μέσω χειρονομιών, εικόνων και άλλων γραπτών συμβόλων τα οποία όμως δεν ταυτίζονται με τα γραπτά σύμβολα της γλώσσας μας.

Υπάρχουν πολλά είδη συστημάτων μη λεκτικής, υποστηρικτικής επικοινωνίας και μερικά από αυτά είναι το σύστημα **Bliss**, ένα σύστημα γραπτών συμβόλων (βέλη), το σύστημα American Indian, το σύστημα Makaton που αποτελείται από παντομίμα και χειρονομίες κλπ.

Η νοηματική γλώσσα είναι ένα σύστημα μη λεκτικής επικοινωνίας το οποίο όμως έχει όλα τα χαρακτηριστικά ενός γλωσσικού συστήματος.

Οι νέες τεχνολογίες παρέχουν ηλεκτρονικά συστήματα μη λεκτικής επικοινωνίας, ιδιαίτερα πολύπλοκα στην κατασκευή τους τα οποία όμως είναι εύχρηστα και προσαρμοσμένα στις ανάγκες των ατόμων με ειδικές ανάγκες.

Γλώσσα

Αφηρημένος κώδικας που αποτελείται από ένα σύνολο αυθαίρετων συμβόλων που συνδυαζόμενα μεταξύ τους απαρτίζουν σύνολα εννοιών και κανόνων και μεταδίδουν νόημα και τη σκέψη.

Μέρη της Γλώσσας

- Φωνολογία
- Σημασιολογία
- Μορφολογία
- Σύνταξη
- Πραγματολογία

Ομιλία

Η ομιλία είναι η φυσική διάσταση μέσω της οποίας μεταδίδεται η γλώσσα καθώς μετατρέπεται σε ήχους. Είναι το φυσικό υπόστρωμα της γλώσσας, το ηχητικό ένδυμα της γλώσσας που αποτελείται από ακουστικο-ομιλητικά στοιχεία τα οποία συνδυαζόμενα με αυθαίρετο τρόπο σχηματίζουν σύνολα εννοιών και δόμησης των γλωσσικών μηνυμάτων (Οκαλίδου, **2002**).

Μέρη της Ομιλίας

- Τεμαχιακά Στοιχεία
 - Φωνήματα, συλλαβές, λέξεις
- Υπερτεμαχιακά Στοιχεία

Αποθήκη Γλωσσικών Ερεθισμάτων και Διαδικασιών

ΑΠΟΘΗΚΗ ΓΛΩΣΣΙΚΩΝ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΩΝ

ΚΑΤΑΝΟΗΣΗ	ΕΚΦΡΑΣΗ
ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ	ΕΝΤΟΛΕΣ ΝΕΥΡΙΚΩΝ ΕΡΕΘΙΣΜΑΤΩΝ
ΔΙΑΚΡΙΣΗ	ΚΙΝΗΤΙΚΑ ΣΧΗΜΑΤΑ
ΕΝΤΟΠΙΣΗ ΑΥΤΙ, ΜΑΤΙ, ΔΕΡΜΑ	ΑΚΟΥΣΤΙΚΟ ΣΗΜΑ

Η Πηγή του Μηνύματος

= ο δημιουργός της ομιλίας και του μηνύματος.

Η ομιλία είναι επηρεασμένη από πολλά χαρακτηριστικά του ομιλητή

- Στοιχεία της ομιλίας: ο τόνος της φωνής του, η μελωδικότητα και η ένταση της φωνής του, η ταχύτητα της ομιλίας η καθαρότητα της άρθρωσης κλπ.
- Γλωσσικά στοιχεία: το λεξιλόγιο (πλούσιο, φτωχό, λόγιο, αφηρημένο, συγκεκριμένο, απλό, στερεότυπο, επιστημονικό, ειδικό), τη σύνταξη (απλή, σύνθετη),
- Φύλο: το φύλο του ομιλητή επηρεάζει τον τόνο και τη μελωδία της φωνής του (χαμηλός υψηλός) καθώς και κοινωνιο-γλωσσολογικά χαρακτηριστικά όπως η στάση και γλώσσα του σώματος, το γλωσσικό στυλ (π.χ. αναλυτικό, λακωνικό, επεξηγηματικό, περιέχοντας ερωτήσεις).
- Ηλικία: ο λόγος είναι απλούστερος στην παιδική ηλικία και γίνεται συνθετότερος καθώς προχωρούμε στην εφηβική ηλικία και στην ενηλικίωση. Στη δε τρίτη ηλικία παρουσιάζει μία φυσιολογική φθορά.
- Προσωπικοί παράγοντες: Εμπειρίες, ιδέες, συναισθήματα, στάσεις, αντιλήψεις, θρησκευτικές ή πολιτικές, διάθεση, απασχόληση, μορφωτικό επίπεδο, περιβαλλοντολογικές επιρροές (έθνος, κουλτούρα, κοινωνία, κλπ).

Το Μεταφερόμενο Μήνυμα: Χαρακτηριστικά

Η επικοινωνία περιλαμβάνει πάντοτε μηνύματα που περιέχουν νοήματα και μεταδίδονται μέσω του συστήματος συμβόλων που απαρτίζουν το γλωσσικό κώδικα. Τα μηνύματα είναι κωδικοποιημένα από τον ομιλητή και αποκωδικοποιούνται από τους ακροατές οι οποίοι γνωρίζουν και λειτουργούν στο γλωσσικό σύστημα του ομιλητή.

- Τα νοήματα είναι ιδέες, γνώσεις, συναισθήματα
- τα μηνύματα που τα περιέχουν και τα μεταδίδουν απαρτίζονται από λεκτικά και μη λεκτικά στοιχεία.

Κωδικοποίηση = Η διαδικασία μετάδοσης του μηνύματος μέσω των συμβόλων της γλώσσας.

Αποκωδικοποίηση = η διαδικασία ερμηνείας του μεταφερόμενου μηνύματος και της γλώσσας που το περιβάλλει.

Δίαυλος: Φορέας Μεταβίβασης του Μηνύματος

Ο διάυλος είναι ο τρόπος μεταβίβασης του μηνύματος.

Το μήνυμα μπορεί να είναι

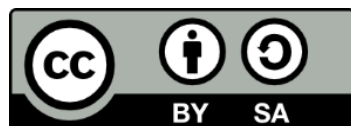
- προφορικό, να μεταδίδεται δηλαδή μέσω της ομιλίας
- γραπτό και να μεταδίδεται μέσω των γραπτών συμβόλων της γλώσσας
- μη λεκτικό, να μεταδίδεται μέσω των νευμάτων, π.χ. της Νοηματικής Γλώσσας, ή μέσω μη λεκτικών στοιχείων, όπως εικόνων, χειρονομιών, εκφράσεων του προσώπου, εκφράσεων των ματιών κτλ.

Το μήνυμα μπορεί να μεταδίδεται *μέσω ζωντανής παρουσίασης (live)* ή *μέσω των ΜΜΕ* (ραδιόφωνο, τηλεόραση, μαγνητοσκοπημένη μετάδοση).

Ο αποδέκτης του μηνύματος: το άτομο ή το κοινό

- Ο αποδέκτης μπορεί να είναι ο ακροατής, εκείνο το άτομο που δέχεται το μεταφερόμενο μήνυμα μέσω ακρόασης. Ο αποδέκτης μπορεί να είναι το άτομο που αποκωδικοποιεί το . μήνυμα μέσω νοηματικής γλώσσας. Μπορεί επίσης να είναι το < κοινό, ένα σύνολο ατόμων που λειτουργούν ως αποδέκτες, ή ακροατές. Ο αποδέκτης είναι το αντικείμενο της ομιλίας. Το ποιόν της επικοινωνίας επηρεάζεται από τη σχέση Ομιλητή και ακροατή καθότι δυο φίλοι μιλούν μεταξύ τους με μεγαλύτερη ελευθερία στο πως θα πουν κάτι για να γίνει κατανοητό. Η επικοινωνία επηρεάζεται επίσης από την κουλτούρα καθότι η απόσταση μεταξύ δυο συνομιλητών δεν είναι ίδια σε όλους τους λαούς, π.χ. οι Έλληνες και οι Ισπανοί κρατούν μικρές αποστάσεις ενώ οι Άγγλοι, οι Σκανδιναβοί κρατούν μεγαλύτερες αποστάσεις.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ